

hogy a pontos definíció és az egyértelmű, valamint vitathatatlan területi meghatározás aligha lehetséges. Leginkább a kulturális és szellemi kritériumok segíthetnek annak meghatározásánál, ezután a gazdasági és szociális modellek, mindkettő a sokféleség és többközpontúság jegyében. Különösen problematikusak és teljességgel vitatottak voltak azok a kísérletek, amelyek Közép-Európát politikailag, geopolitikailag és földrajzilag próbálták definiálni. Egy tágran értelmezett régiót aligha lehet politikai határvonásokkal – azok esetlegességeivel és változásaival – körülírni, még kevésbé geopolitikai rend- és uralmi elképzelésekkel. Hiszen ezek változásoknak voltak és vannak kitéve. Ezért joggal állapítható meg, hogy Közép-Európa tágran értelmezett régióként a 20. század első felében is mint fenomen létezett. Ezzel kapcsolatban különböző szempontok ütköztek és ütköznek. A problémát különbözőképpen látták, és e nézőpontok közötti különbségek ellen küzdöttek is.

Híres Éva, Ungvári Nemzeti Egyetem

FELHASZNÁLT IRODALOM:

1. Dr. Mailath István: Fogalmak tisztázása. Krónika. 18. évfolyam, 4.szám. Torontó, 1992.április, 4-5 o.
2. Erhard Busek: Az elképzelt Közép-Európa. – Európai Utas–Századvég Kiadó, 1992. 135 o.
3. Hanák Péter: Ragaszkodás az utópiához. Liget Könyvek. Budapest, 1992. 134. o.,
4. Haselsteiner Horst: Közép-Európa és a federalizmus mint rendező elv. *Historia* 1993/056/ in. <http://www.tankonyvtar.hu/historia-1993-056/historia-1993-056-kozep>
5. Koller Boglárka. A sokarcú földrész. Európai Utas – 14. évfolyam. 1. szám. 2000. 38 o.
6. Lendvai L. Ferenc. Közép-Európa koncepciók. Áron Kiadó. Budapest, 1997. 308 o.
7. Mező Ferenc: Közép-Európa fogalmi változása térben és időben. *Tér és Társadalom*. 15. évfolyam, 3-4. szám, 2001. 81-103 o.
8. Módos Péter–Tischler János. Közép-európai olvasókönyv. Osiris Kiadó. Budapest, 2005. 324 o.
9. Pusztay János. Közép-Európa – Terra Incognita. in. <http://www.vasiszemle.t-online.hu/2008/06/pusztay.htm>

Hasznos nyelvészet?!

Hogyan lehet hasznos az egyszerű ember számára a nyelvészet?

Miért is kutatja az ember a nyelvet? Mi szükség van az emberi nyelv vizsgálatára? S mi haszna van ebből a társadalomnak, az egyszerű embernek? Szoktuk hallani, a focihoz bárki ért. A nyelvhez azonban még a politikus is ért... vagy legalábbis azt hiszi. Pedig a nyelv(használat) nem is olyan egyszerű, minthogy törvények által megszab(hat)ják, ki, mikor, hol, hogyan és mennyit használ(hat)ja büntetlenül, vagy akár több ezer eurós büntetéssel fűszerezve saját anyanyelvét.

Kontra Miklós, a Szegedi Tudományegyetem professzora legújabb könyvében, amely tanulmányok gyűjteménye, szintén a fenti kérdéseket, a nyelvészet hasznosságát fejtegeti, pontosabban azt, hogy ténylegesen hogyan hasznosíthatók a nyelvészeti kutatások, s hogy a társadalmilag hasznos kutatásnak mekkora a becsülete a tudósok között.

Manapság egyre gyakrabban találkozunk mind a hírekben, mind pedig a magunk bőrén tapasztalva (lásd emelt szintű érettségi vizsgarendszer) a politikusok elhamarkodott, hozzá nem értésből fakadó nyelvpolitikai döntéseivel. Pedig ha a döntéshozók csak a már rendelkezésre álló nyelvészeti kutatások eredményeinek egy kicsiny hányadát vennék figyelembe, máris más fényben látnák a helyzetet. A politikusok annyira biztosak a dolgukban, hogy nem kérdezik meg a nyelvészeket semmilyen nyelv(ek)et érintő kérdésben. A nyelvészek „kiáltó szava” sokszor csak a politikusok füléhez nem jut el.

Sok kárpátaljai szülő áll például döntés előtt: milyen tanulóiskolába is adjam gyermekemet? Ha ukrán iskolába íratom, akkor könnyebben fog boldogulni az életben — indokolják sokan döntésüket. Pedig ha e kérdésben elolvassák a Csernicskó István–Göncz Lajos nyelvész és pszichológus szerzőpáros 2009-ben megjelent *Tannyelvválasztás a kisebbségi régiókban: útmutató kárpátaljai magyar szülőknek és pedagógusoknak* című tájékoztató füzetét, akkor kiderülne számukra, hogy mi az előnye az anyanyelvi oktatásnak, és mi a hátránya a többségi nyelven történő beiskoláztatásnak.

Kontra Miklós kötetének tanulmányait olvasva kiderül számunkra az is, hogy az oktatás, amely a közjót hivatott szolgálni, egyre jobban merül bele globalizációs világunk sötét olvasztótégelyébe. Például a határon túli magyar iskolák számára nem fűszerek nélkül tankönyvek, a fordítás pedig nagyon sokszor oly

csapnivaló, hogy egy gépi fordítás szintjét közelíti. De ugyanígy idesorolhatnám, amikor az átgondoltabb, szakmailag alaposabb tankönyv helyett olyan magyarnyelv-könyv kerül a gyermekek kezébe, amelyben mind szakmai, mind módszertani hibák tömkelege díszel. Mindez gazdasági-politikai érdekek mentén sorvad el, ami korábban a köz javát szolgálta.

A könyvben olvashatunk a tudósok, ez esetben a nyelvészek felelősségéről is. Hiszen, ha egy nyelvész mint szaktekintély nyilatkozik egy jelenségről, azt a laikusok és a mindennapok emberei elhiszik. A felelőtlen kijelentést tévő nyelvészek pedig többet ártnak, mint használnak. Például amikor egy magyarországi országos rádióadásban a határon túli magyar nyelvhasználatot illeti kelleetlenül egy nyelvész, akkor vajon mennyire segít az ottani magyarságnak nyelvét és identitását megtartani? – teszi fel a kérdést Kontra.

S gondoljunk csak vissza, hogy az iskolában magyartanárunk nem szól-e ránk is: *Nem azt mondjuk helyesen magyarul, hogy máléltengeri, hanem úgy mondjuk, kukorica*. Ez a lingvizmus jelensége az oktatásban, sok esetben a domináns csoport által létrehozott probléma, ami a saját felsőbbrendűségének igazolására szolgál. Ezzel mintegy leértékelik a kárpátaljai kisebbség magyar nyelvét, nyelvjárási alapú magyar nyelvhasználatát, veszélybe sodorva magát a kárpátaljai magyar nyelvhasználatot, identitást, és akár a kisebbség megmaradását is.

E fentebb boncolgatott témakörök mellett még számos érdekes tanulmányt olvashat az, aki kézbe veszi Kontra Miklós könyvét. S a kárpátaljai olvasó számára az is külön élmény lehet, hogy a kötet képillusztrációi legtöbbször kárpátaljai vonatkozásúak.

(Kontra Miklós, *Hasznos nyelvészet*. Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2010. 235 old.)

Karmacsi Zoltán